

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Університет Північ (Хорватія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Національний інститут стратегічних досліджень
Відділ фінансової безпеки
Одеський національний економічний університет
Кафедра банківської справи
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Кафедра фінансів і банківської справи
Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали IV Міжнародної науково-практичної
конференції**

25 листопада 2022 р.

Полтава
2022

УДК 336.7 (06)

М.34

Редакційна колегія:

Л.О. Птащенко, д.е.н., професор; С.В.Онищенко, д.е.н., професор; С.Б. Єгоричева, д.е.н., професор; І.М. Кречотень, к.е.н., доцент; Л.А.Свистун, к.е.н., доцент; Карпенко Є.А., к.е.н., доцент.

М.34 Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 25 Листопада 2022 р. Полтава: НУПП, 2022. 131 с.

ISBN 978-966-616-184-3

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються актуальні проблеми та перспективи розвитку економічних відносин на ринку фінансових послуг у контексті світового досвіду та українських реалій; теоретичні та методичні аспекти забезпечення безпеки фінансового ринку України в умовах військового стану; шляхи та методи управління фінансами суб'єктів підприємництва, особливості й перспективи розвитку обліку і оподаткування, сучасні тенденції та проблеми грошово-кредитного ринку України.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Грузії, Азербайджану, Польщі, Естонії, а також Вінниці, Ірпня, Києва, Одеси, Полтави, Рівного, Сум, Херсона, Хмельницького, Черкас.

Призначений для фахівців фінансового ринку, працівників фінансової сфери, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 336.7 (06)

ISBN 978-966-616-184-3

© Національний університет «Полтавська політехніка» імені Юрія Кондратюка

*Птащенко Ліана Олександрівна,
доктор економічних наук, професор*

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ КАПІТАЛУ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Протягом останніх декількох років національна економіка України знаходиться під впливом безпрецедентних викликів. Спочатку світова пандемія, а тепер – війна з російським агресором. Щоб вижити в такій ситуації бізнесу потрібно бути гнучким, професійним, або ж зникнути, «померти». Правило «будь гнучким або помри» стало золотим для українського бізнесу. Цим правилом озброїлося чимало індустрій, адже економічні процеси в країні продовжують функціонувати [1]. В умовах воєнного стану бізнесу відводиться важлива роль, котра полягає в підтриманні життєдіяльності національної економіки, яка щоденно знекровлюється війною. Вижити в умовах війни, а останнім часом – з постійними відключеннями електричної енергії, забезпечити бізнесу належний рівень прибутковості та регулярно сплачувати податки – завдання не просте й потребує професіоналізму менеджменту.

Розглянемо питання щодо застосування інструментарію визначення вартості окремих складових капіталу бізнесу. З позикових коштів найактивніше бізнес користується банківським кредитом. Але сьогодні в умовах тривалих віялових відключень електричної енергії, виникає необхідність придбання електрогенераторів або вишукувати інші варіанти безперебійної роботи. Це вкрай складно зробити моно-бізнесу, оскільки не дає можливості диверсифікуватися. Вартість придбання електрогенераторів коливається і залежить від потужності та особливостей бізнес-індустрії. Якщо на момент потреби в генераторі вільних коштів немає, можна скористатися банківським кредитом або фінансовим лізингом. Тому саме на вартість цих елементів позикового капіталу ми звернули увагу.

Вартість банківського кредиту визначається на основі ставки відсотку за кредит, яка формує витрати по його обслуговуванню. У більшості підручниках рекомендуються моделі, якими в процесі оцінювання ставка за кредит збільшується на розмір інших витрат підприємства, пов'язаних з умовами кредитної угоди (наприклад, страхування кредиту за рахунок позичальника) та зменшується на ставку податку на прибуток підприємства [2, 3]:

$$\text{ВПК} = \text{ВК}_6 \times (1 - C_{\text{пп}}) / (1 - \text{ВП}_6), \quad (1)$$

де ВПК – вартість позикового капіталу, залученого у формі банківського кредиту, %;

ВК₆ – ставка відсотку за банківський кредит, %;

C_{пп} – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

ВП₆ – рівень витрат по залученню банківського кредиту до його суми, виражений десятковим дробом.

Для прикладу розрахуємо вартість позикового капіталу, залученого у формі банківського кредиту, якщо ставка відсотку за банківський кредит становить 26%, рівень витрат по залученню банківського кредиту – 4%, діюча ставка податку на прибуток – 18%.

$$\text{ВПК} = 26 \times (1 - 0,18) / (1 - 0,04) = 22,2 \%$$

Але, на наше глибоке переконання, моделі для розрахунку вартості окремих елементів позикового капіталу, які пропонуються в навчальній літературі, не зовсім об'єктивно відображають реальну вартість для бізнесу. Адже, витрати, пов'язані з обслуговуванням боргу, відносяться до фінансових, а отже зменшать базу оподаткування для бізнесу. Тому вважаємо, що рівень цих витрат має зменшувати вартість банківського кредиту.

Натомість, бізнесу доведеться сплатити податок з прибутку, тому податковий коректор збільшує вартість позикового капіталу. З урахуванням зазначеного, модель визначення вартості банківського кредиту має виглядати так:

$$\text{ВПК} = \text{ВК}_6 \times (1 - \text{ВП}_6) / (1 - \text{С}_{\text{пп}}) = 26 \times (1 - 0,04) / (1 - 0,18) = 30,4\%.$$

Вартість капіталу інакше визначається, як потрібна дохідність (прибутковість). Проведені розрахунки свідчать про те, що підприємству необхідно досягти рівня рентабельності активів, котрі залучаються в бізнес за допомогою отриманого банківського кредиту, який буде не меншим, ніж 30,4%. В іншому випадку банківський кредит використовується неефективно.

Аналогічна модель застосовується при визначенні вартості фінансового лізингу, але лізингова ставка зменшується на норму амортизації активу, який залучається бізнесом на умовах фінансового лізингу, адже амортизаційні відрахування відносяться до елементів власного капіталу.

$$\text{ВФЛ} = (\text{ЛС} - \text{НА}) \times (1 - \text{ВЗ}_{\text{фл}}) / (1 - \text{С}_{\text{пп}}), \quad (2)$$

де ВФЛ – вартість позичкового капіталу, залученого на умовах фінансового лізингу, %;

ЛС – річна лізингова ставка, %;

НА – річна норма амортизації активу, залученого на умовах фінансового лізингу, %;

С_{пп} – ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

ВЗ_{фл} – рівень витрат по залученню активу на умовах фінансового лізингу до вартості цього активу, виражений десятковим дробом.

Уявімо, що для безперебійної роботи бізнесом придбано електрогенератор на умовах фінансового лізингу. Лізингова ставка – 30 %, норма амортизації – 12%, витрати на придбання електрогенератора становлять 7% від його вартості. Тоді ціна фінансового лізингу становитиме:

$$\text{ВФЛ} = (30 - 12) \times (1 - 0,07) / (1 - 0,18) = 20,4\%.$$

Отже, всі витрати підприємства по виплаті доходу власникам залучених коштів капіталодавців (лізингодавців) до загальної суми інвестиційних ресурсів становлять 20,4%. Це означає, що підприємство повинне досягти рівня рентабельності не нижчого розрахованого показника.

Оволодіння розглянутим інструментарієм є актуальним, оскільки менеджмент має об'єктивно оцінити що у даній ситуації вигідніше – придбавати за кредитні кошти чи фінансовий лізинг генератори для виробництва електроенергії й забезпечити безперебійну роботу бізнесу, чи вимушено простоювати, а отже – втрачати частину доходів, чи розробити більш креативний, нетрадиційний підхід до стабільної роботи бізнесу. У будь-якому випадку все вирішує професіоналізм менеджменту, стійкість та згуртованість колективу.

Література

1. Бути чи не бути: як зберегти бізнес в умовах турбулентності URL: <https://eba.com.ua/bud-gnuc>

2. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с. URL: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html>

3. Пазинич В.І., Шулейко А.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2011. 408 с.

